

PRODUCTIVITEITSVERBETERING MELKVEEBEDRIJVEN

Walter van Everdingen

De ontwikkeling van de opbrengst per 100 gulden kosten (rentabiliteit) op melkveebedrijven is ten opzichte van de andere bedrijfstypen redelijk stabiel. Toch zijn er de afgelopen 25 jaar wel pieken en dalen geweest en vertoont het kengetal een dalende tendens. Na 1975 is de rentabiliteit in slechts 7 jaren hoger geweest dan in dat basisjaar. De meest in het oog springende daarvan waren aan het eind van de jaren tachtig, toen de melkprijzen op hun hoogtepunt waren. Daarna is het 'bergafwaarts' gegaan met de prijzen en de rentabiliteit, met 1996 als (voorlopig) dieptepunt. Daarna was er een korte opleving, terwijl er voor 2000 slechts een lichte prijsverbetering wordt verwacht.

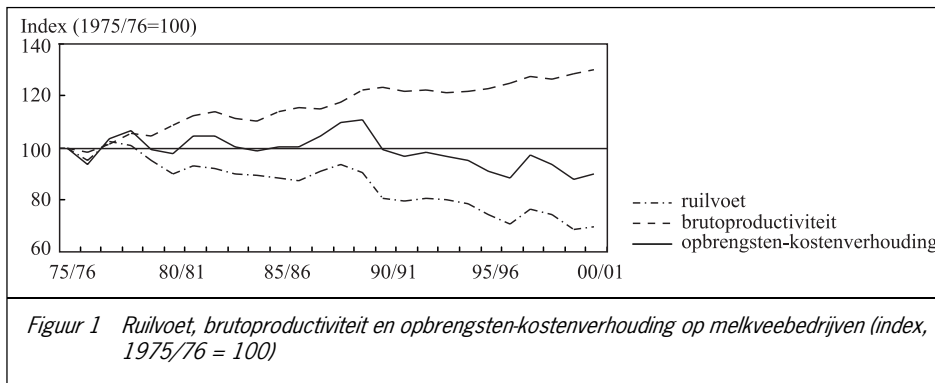
De ontwikkeling van de rentabiliteit wordt enerzijds veroorzaakt door veranderde prijsverhoudingen van producten en productiemiddelen (ruilvoet) en anderzijds door veranderde hoeveelheidsverhoudingen (brutoproductiviteit). Over de genoemde periode kan er geconcludeerd worden dat de ruilvoetverslechtering sterker is geweest dan de productiviteitsverbetering, waardoor de rentabiliteit is verslechterd.

De melkprijs heeft de grootste invloed op de ruilvoetontwikkeling. De melkprijs liep eind jaren zeventig en begin jaren tachtig vooral onder invloed van hogere interventieprijzen voor boter en mager poeder sterk op. Na de invoering van de quotering was er enige stagnatie in die ontwikkeling, waarna in 1987 de prijs onder invloed van het kleinere aanbod en hoge kaasprijzen weer begon te stijgen. In 1990 duikelde de melkprijs weer terug naar het 'oude' niveau van rond de 75 gulden. De laatste jaren zijn er wat schommelingen, maar vertoont de melkprijs een dalende tendens, met in boekjaar 2000 weer een lichte verbetering.

Bij de prijscomponent van de kosten is de inflatie duidelijk zichtbaar. In de midden tachtiger jaren was er enige tijd een redelijk stabiel totaal-prijsniveau, met dalende prijzen voor kapitaal, krachtvoer en meststoffen en hogere voor arbeid en duurzame productiemiddelen. Daarna is een gemiddelde stijging ingezet met de laatste jaren weer een zekere stabilisatie, wederom door lagere prijzen voor kapitaal, voer en meststoffen. De productiviteitsontwikkeling stond tot aan 1984 (voor de invoering van de melkquotering) in het teken van een groeiende productie, met daar aan gekoppeld een (kleinere) toename van de kosten. Na de invoering van het melkquotum volgden een aantal aanpassingsjaren, met een stagnatie in de productiviteit. Na de (forse) kortingen op het quotum (en de gewenningsperiode) is de trend ingezet van nagenoeg gelijke productie bij een besparing op de kosten. Deze besparing vond enerzijds plaats bij de arbeidsinzet, doordat vooral

kleinere bedrijven (met een lagere arbeidsproductiviteit) met de productie stopten. Anderzijds verbeterden ook de technische resultaten. Waar in de eerste helft van de jaren tachtig nog bijna 40 kg krachtvoer gebruikt werd om 100 kg melk te produceren, was dat eind jaren negentig nog slechts 30 kg. De melkproductie per koe nam sterk toe, wat leidde tot een lagere veebezetting per hectare. Ook de vet- en eiwitgehalten in de melk zijn flink gestegen.

Het gezinsbedrijf overheerst nog steeds in de melkveehouderij. Slechts 2% van de arbeidskosten wordt gemaakt door betaald personeel. Dat betekent ook dat de verbeterde arbeidsproductiviteit niet direct kan leiden, of heeft geleid, tot besparing op uitgaven en dus een hoger inkomen. Het geeft bij gelijkblijvend arbeidsaanbod wel mogelijkheden tot bedrijfsuitbreiding.

Ook opgenomen in:

PR 1-00 'Landbouw-Economisch Bericht 2000'.